

VAD ÄR LUX-PRISSET?

LUX-priset inrättades 2007 och är ett filmpris som varje år delas ut av Europaparlamentet. LUX-priset har två huvudsyften: Att bidra med information till den offentliga debatten om Europeiska unionen och att stödja spridningen av europeiska (sam)produktioner inom EU. Akilleshälen för europeisk film är just spridningen, som hindras av språkbarriärer. Syftet med LUX-priset är att övervinna dessa hinder.

LUX-priset har hjälpt europeiska filmer att nå en bredare publik genom att bidra till deras textning och distribution. Genom LUX-priset stöder Europaparlamentet kulturell mångfald och bidrar till att bygga broar mellan européerna.

VAD ÄR LUX-FILMDAGARNA?

De tre filmer som har tagit sig till final i årets upplaga av LUX-priset visas i EU:s 28 länder under samma period – hösten 2013. Inför LUX-filmdagarna textas de tre filmer som deltar i finalen på de 24 officiella EU-språken, som en del av LUX-priset. Syftet är att sprida den europeiska filmens mångfald och rikedom till så många européer som möjligt och att diskutera de frågor som tas upp i de filmer som tävlar om LUX-priset 2013. Filmerna tar upp ämnen som är gemensamma för oss alla, de berättar våra livs historier, de berör våra känslor och de tar upp problem som vi alla står inför.

HUR VÄLJS FILMERNÄ UT?

Filmerna väljs ut av grupp yrkespersoner från filmvärlden som tillsammans utgör juryn. De tre filmer som går till final väljs ut av juryn.

Vinnaren utses och tilldelas priset av Europaparlamentets ledamöter – i år sker detta den 11 december.

VAD ÄR FOLKETS RÖST?

Folkets röst är din möjlighet att välja din favorit bland LUX-filmerna och de teman som tas upp där. Gå in på vår webbplats luxprize.eu eller på vår facebook sida och berätta vad du tycker. Resultatet av folkets röst meddelas vid den internationella filmfestivalen i Karlovy Vary i juni/juli 2014. Detta blir den symboliska avslutningen på årets upplaga av LUX-priset och lämnar över till den nya upplagan – genom att man avslöjar de tio nya filmer som ska ingå i det officiella urvalet 2014.

EUROPAPARLAMENTET

LUX-PRISSET

FRÄMJAR KULTURELL MÅNGFALD

MIELE
VALERIA GOLINO

TITTA, DISKUTERA OCH RÖSTA

 @luxprize
#luxprize

WWW.LUXPRIZE.EU

LUX-FILMDAGARNA

 3 FILMER | 24 SPRÅK
28 EUROPEISKA LÄNDER
WWW.LUXPRIZE.EU

MIELE

Regissör: Valeria Golino
Land: Italien, Frankrike
År: 2013
Längd: 100 minuter
Med: Jasmine Trinca, Carlo Cecchi, Libero De Rienzo, Vinicio Marchioni, Iaia Forte
Producent: Viola Prestieri, Riccardo Scamarcio, Anne-Dominique Toussaint, Raphael Berdugo
Produktion: Buena Onda, Les Films des Tournelles, Rai Cinema, Cité Films
Priser/nomineringar: Cannes 2013, Un Certain Regard, Brussels Film Festival 2013, LUX Prize Official Selection Competition, Globi d'Oro 2013 - Bästa debut film, Bästa skadespelerska (Jasmine Trinca)

Sammanfattning

Irene lever ensam och relativt isolerad. Hennes hemliga arbete går ut på att hjälpa obotligt sjuka människor att dö med värdighet genom att ge dem en dödlig dos av medicin. En dag förser hon en ny "klient" med en dos av medicinen, för att sen inse att han var fullt frisk. Irene är fast besluten att inte bli ansvarig för hans självmord. Från detta ögonblick är Irene och Grimaldi ofrivilligt sammanlänkade i en spänd och ovanlig relation som kommer att förändra Irene's liv för alltid.

THE BROKEN CIRCLE BREAKDOWN

Regissör: Felix van Groeningen
Land: Belgien
År: 2012
Längd: 110 minuter
Med: Veerle Baetens, Johan Heldenbergh, Nell Cattrysse, Geert van Rangelberg, Nils de Caster
Producent: Dirk Impens
Medproducenter: Frans Van Gestel, Arnold Heslenfeld, Laurette Schillings
Produktion: Menuet Producties, Topkapi Films
Priser/nomineringar: Berlinale 2013, Panorama Special - Audience Award, CPH PIX 2013, LUX Prize 2013 Official Selection, Competition Tribeca Film Festival 2013

Sammanfattning

"The Broken Circle Breakdown" handlar om kärlekshistorien mellan Elise och Didier. Hon har en egen tatueringstudio, han spelar banjo i ett band. Det är kärlek vid första ögonkastet, trots att de är väldigt olika. Han pratar, hon lyssnar. Han är en hängiven ateist, men samtidigt en obotlig romantiker. Hon har ett kors intatuerat på sin nacke, men står samtidigt med båda fötterna på jorden. Deras lycka blir fullständig när deras lilla flicka Maybelle föds. Dessvärre, blir Maybelle vid 6 års ålder allvarligt sjuk. Didier och Elise hanterar dotterns sjukdom på väldigt olika sätt. Men Maybelle lämnar dem inget alternativ. Didier och Elise måste tillsammans kämpa för sin dotter.

THE SELFISH GIANT

Regissör: Clio Barnard
Land: Storbritannien
År: 2013
Längd: 93 minuter
Med: Sean Gilder, Siobhan Finneran, Lorraine Ashbourne, Steve Evets, Elliott Tittensor, Conner Chapman, Shaun Thomas
Producent: Tracy O'Riordan
Produktion: Moonspun Films, BFI Film Fund, FilmFour
Priser/nomineringar: Cannes 2013, Directors' Fortnight, LUX Prize Official Selection Competition

Sammanfattning

En samtida berättelse om 13-åriga Arbor och hans bästa kompis Swifty. Avstängda från skolan och "outsiders" i sitt eget samhälle, träffar pojarna Kitten, en skrothandlare, och börjar samla metallskrot för honom med hjälp av en häst och vagn. Swifty har en naturlig fallenhet med hästar och Arbor har affärssinne och kan använda rätt jargong – tillsammans utgör de ett bra team. Men när Arbor försöker överträffa Kitten och börjar bli girig så börjar läget bli spännigt, vilket leder till en tragisk händelse som oåterkalleligt förvandlar dem alla.

För att film berör och för att kultur bildar.

För att film och kultur är idealiska verktyg för att upptäcka var gemensamma bakgrund lika väl som våra olikheter.

För att vi är förenade i mångfalden och för att Europeiska unionen är vår gemensamma plats. Miele av Valeria Golino, The broken circle breakdown av Felix van Groeningen och The selfish giant av Clio Barnard är de tre filmer som står på programmet för den andra upplagan av LUX-filmdagarna, som anordnas av Europaparlamentet.

Tillsammans speglar dessa enastående filmer den europeiska filmens rikedom, djup och skönhet. Filmerna berör alla olika samhällsfrågor som behandlas med lika delar realism och fantasi, råhet och finkänslighet.

Gå och se de här filmerna. Gå sedan in och diskutera de ämnen som filmerna berör och skildrar på www.luxprize.eu. Så vitt skilda ämnen som legitimiteten (eller bristen på legitimitet) i att lindra andra människors smärta när de inte själva kan fatta livsavgörande beslut (Miele), ungdomars sätt att reagera när de utestängs från samhället och systemet (The selfish giant) eller hur ett ungt europeiskt par plötsligt börjar ifrågasätta alla sina värderingar när de drabbas av en rad tragiska händelser (The broken circle breakdown).

28 EUROPEISKA LÄNDER

BELGIQUE / BELGIË
BRUXELLES / BRUSSEL

БЪЛГАРИЯ
СОФИЯ

ČESKÁ REPUBLIKA
BRNO

DANMARK
KØBENHAVN

DEUTSCHLAND
BERLIN, KÖLN, MÜNCHEN

EESTI
TALLINN

ÉIRE / IRELAND
CORCAIGH / CORK

ΕΛΛΑΔΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ESPAÑA
BARCELONA, GIJON, LANZAROTE, SANTIAGO DE COMPOSTELA, SEGOVIA, SEVILLA

FRANCE
ANGOULÊME, MARSEILLE, STRASBOURG

HRVATSKA
ZAGREB

ITALIA
ROMA, BOLOGNA

ΚΥΠΡΟΣ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

LATVIJA
RĪGA

LIETUVA
VILNIUS, KAUNAS, PANEVĖŽYS

LUXEMBOURG / LUXEMBURG
LUXEMBOURG / LUXEMBURG

MAGYARORSZÁG
BUDAPEST

MALTA
VALLETTA

NEDERLAND
LEIDEN

ÖSTERREICH
WIEN

POLSKA
WARSAWA, WROCŁAW

PORTUGAL
LISBOA

ROMÂNIA
BUCUREȘTI

SLOVENIJA
LJUBLJANA

SLOVENSKO
BRATISLAVA

SUOMI / FINLAND
HELSINGFORS / HELSINKI

SVERIGE
STOCKHOLM

UNITED KINGDOM
LONDON, BELFAST, GLASGOW

TITTA, DISKUTERA OCH RÖSTA

 @luxprize
#luxprize

WWW.LUXPRIZE.EU

ETT SYNLIKT TEMA

Dödshjälp är det uppenbara temat för Valeria Golinos film och föremål för en ofta konfliktfylld debatt i flera europeiska länder. Ett fåtal länder, som Belgien, Nederländerna och Schweiz, har legaliserat aktiv dödshjälp i vissa situationer, men i de flesta andra länder anses det vara mord och därför i högsta grad förkastligt. Flera länder, som Norge, Finland, Frankrike och Spanien, tillåter mer eller mindre uttryckligt passiv dödshjälp, det vill säga att vården ställs in när utgången är oundviklig, och detta på patientens egen frivilliga begäran. I andra länder, inte minst sådana med en stark katolsk tradition som Italien, Polen och Portugal, och det ortodoxa Grekland, är det helt förbjudet. I Italien, där handlingen i Miele utspelar sig, är aktiv dödshjälp ett brott som kan ge fem till sexton års fängelse. Detta hindrar inte att ämnet är föremål för en livlig debatt, och det är lätt att förstå att Valeria Golinos film och dess ställningstagande ger ytterligare bränsle åt debatten.

Syftet med den här filmen är inte bara att ta ställning för eller mot en legalisering av dödshjälp. *Miele* är en sällsam berättelse om avståndet mellan huvudpersonens inre övertygelser och en verklighet som med nödvändighet är mer komplex, mer motsägelsefull, och som snart får hennes visshet att börja vackla. Visst är Grimaldi en ganska gammal man, men han meddelar snart att hans hälsa är god och att han har för avsikt att ta livet av sig enbart för att han tappat livsgnistan. Det här strider helt mot de regler som Irene – som är Mieles riktiga namn – har satt upp, nämligen att hjälpa människor vars lidande eller handikapp är av sådant slag att det varken finns bot eller lindring.

Den unga kvinnan bryter mot sitt lands regler och följer i stället andra, mer eller mindre explicita, regler som ställer henne inför nya

gränser: Är det okej, som Grimaldi menar, att ta livet av sig bara för att man är trött på att leva? Är det rimligt att hjälpa någon att begå en sådan handling? Hennes moraliska överväganden går hand i hand med en insikt: i ett samtal med Grimaldi jämför hon hans attityd med alla de personer som hon har hjälpt att dö under de senaste tre åren och som i grund och botten velat leva vidare men inte längre stått ut med sitt lidande.

Frågan om regler – de av samhället påbjudna eller individens egna – är alltså central i filmen. När Miele inser att hon mot sin vilja har brutit mot en lag som i hennes ögon är grundläggande blir hon oförmögen att följa de enkla regler som gällt för hennes ingrepp (till exempel att inte använda vissa ord, som "på återseende", som skulle kunna insinuera en morgondag för kunden). Hon ställs också inför sin medhjälparens reaktion som, när Grimaldi kommer på tal, kort och gott svarar: "Det finns inga regler!" Frånvaron av normer, av lagar i ordets starkaste bemärkelse, visar sig outhärdlig för den unga kvinnan.

Genom huvudpersonens tvivel tar filmen upp frågan om normer i de västerländska samhällena, där ingen lag undgår demokratisk debatt och där ingen högre auktoritet, ingen tradition, ingen myndighet (moralisk, politisk eller annan) kan sätta sig över varje enskild individ. Men samtidigt ger frånvaron av erkända normer, och uppkomsten av dispyter i ordets starkaste bemärkelse, som den mellan Irene och Grimaldi, upphov till en osäkerhet eller ångest som för vissa kan bli rent outhärdlig. I stället för att ge den gamle mannen fri lejd försöker Irene övertala honom att inte göra allvar av sitt ödesdigra beslut. Och även om han till slut ger henne tillbaka flaskan med det dödsbringande sömnmedlet vittnar hans brutala självmord i slutet av filmen om att Irene inte har lyckats förmedla sina innersta bevekelsegrunder och övertygelser

till sin medmänniska. På så vis belyser filmen ganska pessimistiskt orubbligheten i en grundläggande oenighet mellan två personer, som Irene och Grimaldi, men även inom en familj, som i fallet med den sjuke pojken och hans syster som känner djup inre indignation över hans beslut, och mellan europeiska stater, som där två grannländer, Schweiz och Italien (som nämns i filmen), har helt olika politisk inställning till dödshjälp.

EN EXISTENTIELL FRÅGA?

Utöver frågan om det riktiga i att bevilja dödshjälp åt människor som befinner sig i livets slutskede eller som lider svårt ställer Grimaldis önskan om att få dö Irene indirekt inför en annan fråga, nämligen den om mening med hela tillvaron – Grimaldis, hennes egen och hela mänsklighetens. Vad är det för vits med att leva, undrar den gamle mannen, när man inte längre vill någonting, inte har lust med någonting?

Den här frågan tycks inte Irene ha några riktigt bra argument mot, och hennes egen tillvaro verkar kännetecknas av en viss tomhet, en viss frånvaro av verkligt positiva anledningar till att leva. Familjekretsen är begränsad till hennes pappa, som hon ljuger för om sin olagliga verksamhet som dessutom inte verkar ge henne något utrymme att satsa på ett riktigt arbete. För även om Irene styrs av en viss personlig etik är det svårt att tänka sig att den ekonomiska vinningen inte spelar någon roll för hennes verksamhet i ett läge då Italien, i likhet med andra sydeuropeiska länder, brottas med en hög ungdomsarbetslöshet². Och när Grimaldi frågar om hon inte har "några planer, några ambitioner" pratar hon bara om sin "verksamhet" och nämner inga andra karriärmöjligheter.

KORT SAMMANFATTNING

Miele, en ung italienska, åker till Mexiko där hon på ett apotek köper en burk Lamputal, en produkt som i teorin är till för att avliva en sjuk hund. Men när hon kommer tillbaka till Italien förstår man att hon använder produkten olagligt för att hjälpa svårt lidande människor att dö frivilligt och så värdigt som möjligt.

Den unga kvinnan lever ett dubbelliv som hennes närmaste är ovetande om, ända tills hon en dag blir anlitad av en herr Grimaldi, en ingenjör från Rom. Den här mannen reagerar på ett sätt som Miele¹ (som egentligen är hennes kodnamn) inte alls har väntat sig och får henne att börja ifrågasätta sina övertygelser.

Visst har Irene kärleksrelationer med två olika män, men de relationerna tycks knappast särskilt passionerade, med både små och stora lögnar, och i slutändan knappast särskilt tillfredsställande. Och inte verkar tanken med något av förhållandena vara att skaffa familj eller barn: bilden av en svunnen familjelycka finns visserligen där, men det är minnet av Irene som flicka, på skidsemester, omgiven av sin pappa och sin mamma, som fortfarande var i livet. Man märker också frånvaron av grupptillhörighet som annars skulle kunna ge Irene ett visst stöd.

Ur ett mer filmtekniskt perspektiv understryks personernas isolering genom att de ofta ses genom skärmar, rutor och fönster som fungerar som barriärer och skapar ett avstånd, framför allt till Irene. På samma sätt gör musiken från hennes digitala musikspelare att hon framstår som isolerad när hon går ensam på gatan omgiven av likgiltiga människor.

Denna synbara ensamhet kan kanske ses som en av effekterna av den tilltagande individualismen i de västerländska samhällena, som kännetecknas av en tillbakagång för de stora politiska och religiösa ideologierna och de stora samhällsinstitutionerna, som familjen, fackföreningarna och skolan³. Men den ökade subjektiva frihet som blir resultatet medför också en svårighet att skapa eller finna mening i den individuella tillvaron, särskilt vid kriser som den som Grimaldis beslut orsakar.

Även om det inte är en direkt reaktion på den krisen finns det egentligen bara en enda sak som Irene verkligen brinner för, nämligen ett intensivt idrottande – att cykla och framför allt att simma i havet. Det ihärdiga fokuset på denna ensamma aktivitet som kräver våtdräkt i det iskalla vattnet är kanske ett resultat av Irenes psykologiska investering; här kan hon kanalisera sin ångest (som inte är uttalad men

som är synlig i dödshjälpsscenerna). Men även här handlar det alltså om en aktivitet som hon utövar individuellt utan kontakt med någon annan.

Paradoxalt nog är det med Grimaldi som hon sedan försöker skapa en verkligt mänsklig relation baserad på förtroende och ett utlämnande av sig själv, särskilt efter den handikappade pojkens död, som berört henne djupt. Hon anförtror honom sina tvivel och bryter till slut gråtande ihop i hans famn. Grimaldis självmord, som hon inte kan förhindra, väcker säkert därför nytt liv i hennes existentiella oro, som hon dock finner ett sista, närmast magiskt, svar på när hon beger sig till Süleymaniye moskén i Istanbul. Papperet som flyger iväg med den stigande luftström som Grimaldi talat om får tittaren tolka efter eget huvud men framstår helt säkert som ett hoppets tecken i en desillusionerad värld.

Michel Condé
Les Grignoux
(Liège, Belgium)

¹ Namnet Miele betyder honung på italienska.
² Arbetslösheten bland ungdomar under 25 år låg 2011 på över 40% i Italien och Portugal och på över 50% i Spanien, Grekland och Kroatien.
³ François Dubet, *Le Déclin de l'institution*, Paris, Seuil, 2002.

FRÅGOR ATT DISKUTERA

- Miele/Irene: Huvudpersonen rör sig mellan två olika världar som i början tycks strikt åtskilda men som undan för undan börjar gripa in i varandra. Vad kan det finnas för orsaker till denna successiva utveckling?
- Musiken spelar en viktig roll i *Miele* och ackompanjerar bland annat dödshjälpsscenerna. Men den används säkert även på andra sätt. Vilken betydelse har musiken för personerna i filmen? Varför är musiken nödvändig för att ledsaga de döende?

